

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ได้รับเชิญจากชมรมพุทธศาสน์ วังปวณาไท โดยพลโท นายแพทย์กฤษฏา ดวงอุไร ประธานชมรมฯ เพื่อไปสนทนาธรรม เนื่องในโอกาสวันแม่ ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น ๑๐ อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ โรงพยาบาล พระมงกุฎเกล้า ถนนราชวิถี กรุงเทพมหานคร ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.

๔. พหุการสูตร

ว่าด้วยผู้มีอุปการะมาก ๓ จำพวก

[๔๖๓] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคล (อาจารย์) ๓ นี้ เป็นผู้มีอุปการะมาก แก่บุคคล (ศิษย์) บุคคล (อาจารย์) ๓ นี้คือใคร คือ บุคคล (ศิษย์) อาศัยบุคคล (อาจารย์) ไต จึงได้ถึงพระพุทธรเจ้า...พระธรรม...พระสงฆ์เป็นสรณะ บุคคล (อาจารย์) นี้ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) นี้ อื่นอีก ภิกษุทั้งหลาย บุคคล (ศิษย์) อาศัยบุคคล (อาจารย์) ไต จึงรู้ตามจริงว่า นี่ทุกข์..นี่เหตุเกิดทุกข์... นี่ความดับทุกข์... นี่ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ บุคคล (อาจารย์) นี้ เป็นผู้มีอุปการะมาก แก่บุคคล (ศิษย์) นี้...

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าบุคคลอื่น จะมีอุปการะมากแก่บุคคล (ศิษย์) นี้ ยิ่งกว่าบุคคล ๓ นี้ ไม่มี อื่น เรากล่าวว่า บุคคล (ศิษย์) นี้ จะทำการสนองคุณแก่บุคคล (อาจารย์) ๓ นี้ ไม่ได้ง่ายเลย แต่เพียงด้วยการกราบ ลูกรับ ทำอัญชลี สามิจักรม และคอยให้จิวร บิณฑบาต เสนาสนะ และยาแก้ไข้.

จบพหุการสูตรที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทิกนิบาต เล่ม ๑ ภาค ๓ หน้า ๗๘

อารัมภกถา (โดยอาจารย์ธนิต ชื่นสกุล)

การศึกษาพระธรรม เป็นเรื่องความเข้าใจสภาพธรรมะที่กำลังปรากฏ ตามปกติในชีวิตประจำวัน เป็นการศึกษา เพื่อละความไม่รู้ พระธรรมละเอียดมาก และ ลุ่มลึก ถ้าพื้นฐานเราไม่ดี ความเข้าใจไม่มั่นคง ก็จะเข้าใจแต่ความหมายของชื่อ ที่เราจำ แล้วก็พูดตาม การฟังเรื่องของสภาพธรรมะ เป็นเรื่องเพิ่มพูนปัญญา เป็นการฟัง เพื่อละความไม่รู้ ในสิ่งที่กำลังปรากฏ จะต้องพิจารณา ไตร่ตรอง แล้วก็เข้าใจตามความเป็นจริง พระธรรมที่พระผู้มีพระภาคฯ ทรงตรัสรู้ และทรงแสดงนั้น เราไม่สามารถที่จะคิดเองได้ ซึ่งถ้ายังไม่ได้ฟังโดยละเอียด ก็ไม่สามารถพิจารณา และเข้าใจได้ ถ้าเพียงแต่สนใจในพระพุทธรูปศาสนา แต่ไม่ศึกษา ก็ไม่มีทางที่จะเข้าใจธรรมะได้ถูกต้อง เมื่อฟังเข้าใจ ก็จะทำให้ได้รู้ความต่างกัน ของปัญญาขั้นฟัง กับ ปัญญาขั้นคิด ซึ่งแต่ละคนก็จะรู้ได้ ด้วยตนเอง

ท่านอาจารย์

คะ ก็ลองพิสูจน์ดูง่าย ๆ นะคะ "หลับตา" มี อะไรบ้าง
ปรากฏ? ไม่มีเลย แล้ว "ลืมตา" มีอะไรบ้าง? เยอะยะไป
หมด นี่คือการลึกลับซึ่ง หายไปไหนหมด? เพียงแค่
"หลับตา" เท่านั้นเอง ไม่มีใครจะปรากฏได้เลย แต่ว่า พอ
ลืมตาไม่ต้องทำอะไรด้วย มีสิ่งที่ปรากฏ หลากหลาย นี่คือการ
ลึกลับซึ่ง ว่าแท้ที่จริง "ลืมตา" เห็นอะไร? "เห็น" สิ่ง
ที่ปรากฏให้เห็นได้

...เรา ธรรมดาก็พูดว่า สีสังฆวรรณะ ต่าง ๆ สีเขียว สีแดง สีขาว สีม่วง หลายสี แต่ เร็วยิ่งกว่านั้น คือ ไม่ต้องมานั่ง คิดว่า สีอะไร? ก็จำได้แล้ว ว่าเป็นอะไร? นี่แสดงให้เห็นว่า ขณะที่จำ ไม่ใช่ขณะที่ได้ยินเสียง หรือว่า กำลังคิดเรื่อง แต่ว่า "กำลังจำ สิ่งที่ปรากฏ" เพราะฉะนั้น แสดงให้เห็นว่า "สภาพจำ" มีจริง ๆ จำกันทุกวัน เกิดมาก็จำแล้ว ถ้าจำ ไม่ได้คงแย่ แต่ว่า ชีวิตก็ดำเนินไปทุก ๆ วัน ก็เพราะว่า ยังมีการรู้ เพราะจำได้ว่าสิ่งนั้นเป็นอะไร มิฉะนั้น มีชีวิต อยู่ไม่ได้เลย...

...แต่ "สภาพจำ" เป็น "สภาพจำ" ไม่ใช่ใครเลยทั้งสิ้น แล้ว ก็เป็นสิ่งที่ ต้องเกิดพร้อมจิต ถ้าไม่มีจิต จะไม่มีสภาพ ธรรมะ ซึ่งจำอะไรไม่ได้เลยทั้งสิ้น แต่ว่า ขณะใดก็ตาม ที่ เวลาสิ่งหนึ่งสิ่งใด ปรากฏ ให้รู้ว่า ต้องมีธาตุ คือ จิต ที่ กำลังรู้สิ่งนั้น สิ่งนั้นจึงปรากฏได้ เพียงแค่เอาสิ่งหนึ่งสิ่งใด ออกไปจากห้องนี้ ก็ไม่ปรากฏแล้ว แม้ว่าจะพยายามหา สักเท่าไร ก็ไม่มีอีกต่อไป ที่สามารถจะปรากฏ...

...เพราะฉะนั้น จริง ๆ แล้ว ก็คือว่า ไม่ว่าขณะไหนก็ตาม
 ที่มีการเห็น ต้องมีการ "เห็นเพียงสิ่งที่ปรากฏให้เห็นได้"
 และต้องมีปัจจัย ที่จะให้ "เห็นเกิด" ด้วย คนตาบอด ไม่
 สามารถจะรู้ได้เลย ว่าสิ่งที่กำลังปรากฏ อย่างที่คนอื่นเขา
 พูดถึง ไม่ว่าจะเป็นพระจันทร์ไม่ว่าจะเป็นดวงดาว ไม่ว่า
 จะเป็นดอกไม้พันธุ์ต่าง ๆ คนตาบอด ไม่มีโอกาสได้เห็น
 สีสังวรณะต่าง ๆ แต่ "ได้ยิน" แล้วก็ จำเรื่อง จำคำ
 เพราะฉะนั้น ขณะที่ได้ยินเสียง "จำเสียง" ขณะที่เห็น ก็
 "จำสิ่งที่ปรากฏ" ถ้าไม่จำ จะรู้ไหม? ว่าอะไรเป็นอะไร? ใน
 ห้องนี้...

...นี่คือความลึกซึ้ง ว่าแม้แต่ "จำ" ก็มีจริง ๆ แต่ต้องเกิดกับจิต และ จิต เป็นธาตุรู้ เพราะฉะนั้น สภาพรู้ที่เกิดกับจิต ที่ใช้คำว่า เจตสิกกะ หรือ เจตสิก ก็คือสภาพธรรมะในชีวิตประจำวันทั้งหมด ที่ไม่ใช่ธาตุรู้ "โกรธ" มี แต่โกรธ ไม่ใช่จิต แต่โกรธ ในสิ่งที่จิตเห็น จิต เห็นอะไรที่ไม่น่าพอใจ ไม่ชอบ ก็ไม่ใช่จิต "จิต" เป็นแต่เพียง สภาพที่ "รู้แจ้งสิ่งที่กำลังปรากฏ" เท่านั้นเอง แต่ว่า สภาพของธรรมะที่เป็นนามธรรม ซึ่งเกิดกับจิต คือ ทุกอย่างที่เราพูด ไม่ว่าจะ เป็น ฉลาด หรือว่า ขยัน หรือว่า โกรธ หรือว่า โลก หรือว่า สำคัญตน ลักษณะนั้น ทั้งหมด ที่มีจริง ไม่ใช่เรา!!! แล้วเป็นอะไร?...

...ก็เป็นสภาพธรรมะที่มีจริง ซึ่งเกิดกับจิต ไม่ว่าจะจิตเกิดเมื่อไหร่ สภาพนี้แต่ละลักษณะก็แล้วแต่ว่า สภาพใดจะเกิดกับจิต เพราะเหตุว่า เจตสิก มี ๕๒ ประเภท มีทั้งเจตสิกที่สามารถจะเกิดกับฝ่ายดี ก็ได้ ฝ่ายไม่ดี ก็ได้ มีทั้งเจตสิกซึ่งเป็นเจตสิกฝ่ายเลว ฝ่ายไม่ดี เป็นอกุศล เกิดกับ

สภาพธรรมะอื่นที่เป็นกุศล ไม่ได้เลย นี่ก็คือ ชีวิต ตามความเป็นจริง ซึ่งไม่มีใครสามารถที่จะไปเปลี่ยน ให้เป็นอย่างอื่นได้ แต่สามารถจะเข้าใจได้ ว่าทำไมบางวัน เห็นแล้วก็ ได้ยินเสียงต่าง ๆ โดยที่ว่า ไม่ได้คาดหวังมาก่อนว่าจะได้ยิน แต่ก็มีปัจจัย ที่จะทำให้เกิดขึ้น...

...ความลึกซึ้ง ก็คือว่า แม้ว่าจะมีการเห็นอยู่ตลอด ก็ไม่รู้ความจริงว่า แท้ที่จริง เพียงแค่หลับตา ไม่มีสิ่งที่ปรากฏให้เห็น ก็ไม่สามารถจะไปจำไว้ได้ว่ามีอะไรอยู่ตรงไหน? แต่เวลาลืมตาแล้ว มีสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นสัญญาณต่าง ๆ ทำให้จำได้ว่า เป็นคนนั้นคนนี้ อย่างมั่นคง เพราะฉะนั้น ก็มีสัญญา ความจำ ว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพราะการเกิดดับอย่างรวดเร็วของจิต...

...ได้ยินเสียง "เสียง" มีจริง ๆ หรือเปล่า? ถ้าไม่มี "สภาพที่
ได้ยิน" เสียง จะปรากฏว่ามีเสียงจริง ๆ ได้ไหม? ก็ไม่ได้
เพราะเหตุว่า มีจิต หรือ ธาตุรู้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ยินเสียง "ไม่ใช่
เรา" "เสียง" ก็ไม่ใช่เรา "ธาตุรู้" ที่ได้ยิน ก็ไม่ใช่เรา เพราะ
ดับแล้ว ไปหาได้ไหม? ได้ยินเมื่อไหร่ ไปไหน? อยู่ไหน? ไม่
เหลือเลย...

...เพราะฉะนั้น ชีวิตตั้งแต่เกิด ไม่มีอะไรเหลือเลย สักหนึ่ง
อย่าง แต่ว่า การเกิดดับสืบทอด ซึ่งทำให้ความจำ จำไว้
ตลอดเวลา ว่าเป็นสิ่งนั้น สิ่งนี้ ก็มีความมั่นคง ทำให้ไม่
สามารถจะรู้ได้ ว่าแท้ที่จริงแล้ว ไม่มีเรา มีแต่ธรรมะ...

...กว่าจะเริ่มเข้าใจจริง ๆ ว่า ทั้งหมด เป็น "ธรรมะแต่ละ
หนึ่ง" ซึ่งมีปัจจัยเกิด จึงปรากฏ ได้ แล้วก็ดับไป แล้วก็
กลับมาอีกเลย ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นอย่างนี้ นี่คือ ความ
ลึกซึ้ง ทางหู ได้ยินเสียงไซ้ไหม? "ได้ยิน" เป็นเรา หรือ
เปล่า? หรือว่า เมื่อไหร่ก็ตาม ที่เสียงกระทบ กับรูปพิเศษ
ที่อยู่ในตัว รูปหนึ่ง ซึ่งเป็นรูปที่สามารถกระทบกับเสียง
กระทบอย่างอื่นไม่ได้เลย เสียง สามารถจะกระทบกับรูป
นั้น มองไม่เห็นเลย ใช้คำว่า โสต - หู , ปสาท - สภาพที่
ผ่องใส ที่สามารถกระทบเสียง

...ถ้ากรรมไม่ทำให้โศตปสาทเกิด คนนั้นไม่ได้ยิน จะพยายามสักเท่าไร ก็ไม่ได้ยิน เพราะว่า ทั้งหมดเป็น ธรรมชาติ ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครเลย นก ได้ยินเสียงไหม? ได้ยินนะคะ "ได้ยิน" เป็น "นก" หรือเปล่า? หรือเป็น "คน" ? หรือเป็น "เทพ" ? หรือเป็นอะไร? เป็น อะไรไม่ได้เลยทั้งสิ้น "ได้ยิน" เป็นธาตุรู้ ซึ่งเกิดขึ้น ได้ยิน แล้วก็ดับไป...

...เพราะฉะนั้น ถ้าศึกษาธรรมะทั้งหมด ก็จะเริ่มเข้าใจความเป็นธรรมะซึ่งเป็นอนัตตา แล้วก็จะละลาย การติดข้อง การยึดถือ ซึ่งทุกคนไม่รู้เลยว่า ทุกข์ทั้งหลายมาจากการยึดถือ ถ้าไม่ยึดถือ ทุกข์ก็น้อยลง แต่ว่า ความยึดถือมีมาก ยึดถือไปหมดเลย ตั้งแต่ "เรา" แล้วก็ "ของเรา" ด้วย ใช่ไหม? มี "ตัวเรา" ก็ต้องมี "ของเรา" พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนฝูง สารพัดอย่าง สมบัติในบ้าน ไม่ว่าอะไรทั้งนั้น ก็ "ของเรา" ไปหมด...

...แต่ว่า ความจริง ไม่ใช่เลย เพียงแค่ "คิด" เพราะอะไร? หลับสนิท อะไรอยู่ที่ไหน? ของใครบ้าง? เป็นของเราจริงๆ หรือเปล่า? ชื่ออะไร ก็ยังไม่รู้ ไม่มีอะไรปรากฏเลย แต่เมื่อมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดปรากฏ "เริ่มเป็นเรา" หรือว่า เริ่ม "เป็นของเรา"...

...นี่ก็แสดงให้เห็นว่า การที่เราไม่รู้ความจริงว่า แท้ที่จริงแล้ว ทุกอย่าง จะห้ามไม่ให้หลับ ก็ไม่ได้ หรือว่าขณะหลับให้มีความเป็นเรา หรือ ของเรา ก็ไม่ได้ เพราะเหตุว่าในขณะนั้น จิต เกิดจริง จิตเกิดดับสืบต่อ ไม่ได้ขาดเลย ตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ขณะ "หลับ" ไม่ใช่ "เห็น" ไม่ใช่จิตที่เกิดขึ้น "เห็น" ไม่ใช่จิตที่เกิดขึ้น "ได้ยิน" ไม่ใช่จิตที่เกิดขึ้น "ได้กลิ่น" ไม่ใช่จิตที่เกิดขึ้น "ลิ้มรส" ไม่ใช่จิตที่เกิดขึ้น "รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย" แล้วก็ไม่ใช่จิตที่ "คิดนึก"...

...เพราะฉะนั้น ทั้งหมด เริ่มเห็นความเป็นธรรมชาติ คือ เป็นจิต ซึ่ง แต่ละหนึ่ง ก็เกิดดับสืบทอด แล้วก็ต้องอาศัย เหตุปัจจัยด้วย ถ้ามีเสียง ซึ่งเราไม่คุ้นเคย เราจะเข้าใจ ความหมายของสิ่งนั้นไหม? ไม่เคยรู้ภาษาอาหรับ ภาษาตุรกี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ได้ยินเสียง แต่ไม่รู้ว่าจะอะไร? แม้แต่การที่จะค่อย ๆ คุ้นเคย ด้วยความจำ จนกระทั่ง เข้าใจในความหมายของแต่ละเสียง ก็เป็นธรรมชาติหมดเลย...

...พระธรรมที่ทรงแสดงไว้ ให้เราได้สามารถเข้าใจ มี
การศึกษาสืบต่อ ตราบใดที่ยังมีผู้ที่มีศรัทธา มีความ
เคารพในพระธรรม ก็จะไม่ละเลย การฟังธรรม...

...เพราะเหตุว่า ถ้าจะกล่าวว่า เป็นชาวพุทธ หมายความว่า
ถึง ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ต้องนับถือสิ่งที่ตนเอง
เข้าใจ และรู้จัก ไม่ใช่ว่า ไม่รู้จักเลย ธรรมะ คืออะไรก็ไม่รู้
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นใคร? รู้เพียงแค่ประวัติ แต่ว่า
ทรงตรัสรู้อะไร? และทรงแสดงความจริงอะไร? ถ้าไม่มี
การศึกษา พระธรรมก็อันตรธาน ที่มีคำกล่าวว่า ๕,๐๐๐
ปี อย่างมาก พระธรรมก็จะอันตรธาน คือ ไม่เหลือเลย แต่
ว่า แม้ในขณะนี้ ขณะใดก็ตามที่ไม่ได้ฟังธรรมะ ไม่เข้าใจ
ธรรมะ อันตรธานแล้ว จากคนนั้น...

...แล้วถ้ามีมาก ๆ ทั่วโลก ก็อันตรายกันไปหมด ถ้าไม่มีการศึกษา เพราะฉะนั้น พระศาสนาจะดำรงอยู่ได้ ก็ด้วยความเข้าใจของผู้ที่กล่าวว่า นับถือพระพุทธศาสนา พุทธะ คือ ปัญญา ศาสนา คือ คำสอน ผู้ที่ไม่มีปัญญา จะสอน หรือกล่าวถึง สิ่งที่มีจริงไม่ได้ ต้องเป็นผู้ที่ตรัสรู้ทั้งหมดทั้งปวงโดยสิ้นเชิง จึงสามารถที่จะทรงแสดงความจริง ของทุกสิ่งทุกอย่าง โดยละเอียดอย่างยิ่ง ซึ่งผู้ที่ได้ฟัง ก็สามารถเข้าใจได้ เพราะเหตุว่า กล่าวถึงสิ่งที่กำลังมีเดี๋ยวนี้!!!!

กราบทำบุญบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขอบพระคุณและขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของสมาชิกชมรมพุทธศาสตร์ วังปญฺหาไท
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุก ๆ ท่านด้วยครับ

